Nr. 4 (415)
2021 m. balandis

Kaina
1 Eur

Akiratis

LIETUVOS KURČIŲJŲ DRAUGIJOS MĖNRAŠTIS

„GESTO“ KLUBAS 30 METŲ VILNIEČIUS VIENIJA SPORTU

Trumpai APIE MUS

ŠIAME NUMERYJE

2–3 Trumpai apie mus

PSICHOLOGAS PATARIA

4 Ką sako vaiko žaidimas ir piešiniai?

JAUNIMAS

4 Nauja ViKJO taryba – nauji vėjai!

5 Nežinomi pirkėjai įsigijo gimnazisčių kūrinius

MES IR VISUOMENĖ

6– 7 Antri metai pandemijos gniaužtuose: kaip sekasi ištverti?

MŪSŲ ŽMONĖS

8–9 „Gesto“ klubas 30 metų vilniečius vienija sportu

KURTIEJI PASAULYJE

10–11 Ugnikalnio nuotrauka išgarsino lietuvį

KULTŪRA

12-13 SKN turėtų būti ne pavieniu reiškiniu, o kasdienybe

KURČIŲJŲ ISTORIJA

13 Tėvynės likimą pasitiko kartu

GESTŲ KALBA

14 Išaugęs „Zoom“ programos naudojimas keičia gestų kalbą

UGDYMAS

14 Edukacinė naujovė „Technologinis ugdymas kitaip“

15 Mėnuo be patyčių

TRADICIJOS

15 Šventinė savaitė „Margos Velykos“

15 Atvelykis ugdymo centre

16 Kiekvienam dovanų po margutį

Viršelio nuotraukoje – „Gesto“ taryba.
„Gesto“ klubo archyvo nuotr.
Koliažo autorius – Modestas Endriuška.

PREZIDENTAS SUSIRŪPINĘS NEĮGALIŲJŲ PADĖTIMI. Prezidentūros institucijos iniciatyva vykusiame nuotoliniame pasitarime prezidentas **Gitanas Nausėda** su Lygių galimybių kontroliere **Birute Sabatauskaite** bei Žmonių su negalia teisių stebėsenos komisijos (Komisija) pirmininke **Kristina Dūdonyte** bei jos nariais aptarė aplinkos ir informacijos pritaikymo neįgaliesiems būtinybę, švietimo, socialinių, sveikatos ir kitų paslaugų prieinamumo, padėties darbo rinkoje klausimus. Renginio organizatoriai reiškė susirūpinimą, kad per karantiną dar labiau padidėjo neįgalių žmonių atskirtis. Jai mažinti, be kita ko, ragino pasitelkti ir spartesnį neįgaliųjų skiepijimą.

LKD atstovas Komisijoje **Vytautas Pivoras** informavo, kad daugiausiai nuotolinėje konferencijoje buvo diskutuojama temomis, susijusiomis su tam tikrais Neįgaliųjų teisių konvencijos straipsniais. Aptarta pandemijos įtaka neįgaliesiems ir jų šeimų nariams. Susirūpinta, kad nėra statistikos apie COVID-19 sirgusius neįgaliuosius: kiek pasveiko, gulėjo ligoninėse, ar gavo tinkamą medicininę priežiūrą, kiek mirė. Daugiausia, pasak V. Pivoro, dėmesio skirta paslaugų neprieinamumui, pajamų nelygybei bei teisės aktams, kurių nuostatos kertasi su Konvencijos straipsniais. Aptartos galimybės siekti didesnio neįgaliųjų savarankiškumo ir paslaugų prieinamumo atsižvelgiant į individualius jų poreikius. „Iš prezidento išgirdome pažadą padėti spręsti neįgaliųjų problemas. G. Nausėda pageidavo dažniau susitikti ir aptarti Konvencijos straipsnių įgyvendinimo ir stebėsenos procesus“, – rašė redakcijai LKD RV narys.

PKF POZICIJA DĖL KURČIŲJŲ ŠVIETIMO. Pasaulio kurčiųjų federacija skelbia, kad visame pasaulyje kurtiems vaikams ir jaunimui trūksta kokybiško dvikalbio ugdymo nacionaline gestų kalba, o kurčių vaikų tėvams trūksta galimybių mokytis gestų kalbos. Dėl pandemijos daugelis mokyklų yra uždarytos ir daugiausiai veikia nuotoliniu būdu. Būtent bendrojo lavinimo mokyklos susidūrė su didžiausiais iššūkiais ugdydamos kurčius mokinius pandemijos metu, pabrėžiama dokumente. Federacija pateikė rekomendacijas gerinti padėtį. Svarbiausia yra užtikrinti, kad mokiniai prieinama forma gautų informaciją ir ugdymą nacionaline gestų kalba, o kurčiųjų tėvai – pagalbą mokytis gestų kalbos. Kurti vaikai ir jaunimas, jų tėvai ir mokytojai taip pat turi gauti pagalbą, kaip saugiai naudotis socialinėmis medijomis ir internetu; turi būti vykdomos interaktyvios internetinės veiklos kurtiems vaikams ir jaunimui, kad būtų lavinama jų socialinė ir emocinė raida. Federacija skatina organizuoti individualius gestų kalbos mokytojų ir kurčiųjų bendruomenės atstovų apsilankymus kurčių mokinių namuose. Dar labai svarbu palaikyti kurčių vaikų teisę grįžti prie kontaktinio mokymo kartu su kitais ugdytiniais; skatinti aukštojo išsilavinimo prieinamumą, užtikrinti tęstinį mokymą ir palaikymą girdintiems mokytojams ir taip gerinti jų nacionalinės gestų kalbos žinias.

WORLD FEDERATION OF THE DEAF

Pasaulio kurčiųjų federacijos (WFD) pozicija dėl kurčiųjų teisių į ugdymą užtikrinimo COVID-19 pandemijos metu ir jai pasibaigus

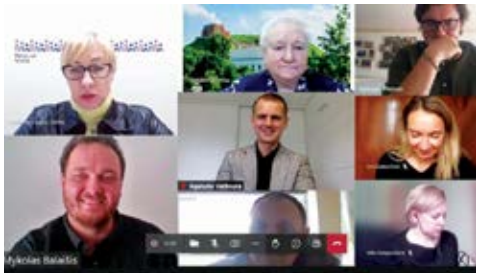

DISKUSIJA SU ŠMSM MINISTRE. LKD prezidentas Kęstutis Vaišnora, viceprezidentas Mykolas Balaišis ir Draugijos Respublikinės valdybos narys Vytautas Pivoras dalyvavo susitikime su ŠMSM ministre **Jurgita Šiugždiniene**. Nuotolinį renginį organizavo Seimo narė prof. **Vilija Targamadzė**. Susitikime dalyvavo ir kurčiųjų ugdymo įstaigų vadovai bei kitų organizacijų atstovai. Kurčiųjų bendruomenės lyderiai kėlė klausimą dėl **kurčiųjų ugdymo įstaigų sujungimo į vieną nacionalinį kurčiųjų ugdymo centrą**. LKD atstovams rūpėjo ministerijos pozicija šiuo klausimu, jie teiravosi, kada galima tikėtis reorganizacijos. Taip pat kėlė klausimą dėl **kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo kokybės**. LKD siekia, kad kurčiųjų mokyklose mokymo priemonės ir egzaminai būtų pritaikyti pagal individualius mokinių poreikius. ŠMSM laikosi kitokios pozicijos: visiems mokiniams – tos pačios bendrosios programos. LKD atstovams rūpi, kaip tuomet bus tenkinami

specialieji kurčiųjų poreikiai, kas tai darys ir kada, kokios lėšos tam numatytos. Domėtasi, kaip ruošiamos įtraukiajam neįgaliųjų ugdymui bendrojo lavinimo mokyklų bendruomenės. Reikštas susirūpinimas dėl to, kad nerengiami surdopedagogai, kad jų labai trūksta. Ministrė pabrėžė, kad kurčiųjų mokyklų tikrai neplanuojama uždaryti, o dėl ugdymo įstaigų jungimo vyksta diskusijos. Tačiau pripažino, kad iki 2024 metų tikrai nepavyks įgyvendinti įtraukiojo švietimo nuostatų, nes tai reikalauja daug lėšų. Paskaičiuota, kad vien dabar tam įgyvendinti reikia 250 mln. eurų, ir šis skaičius turėtų tik didėti. Bus siekiama ne kuo greičiau įgyvendinti įstatymą, o kokybės, nepriklausomai nuo to, kiek laiko užtruks procesas.

NUOTOLINĖ LGKVC KONFERENCIJA. Gegužės 11 d. 10 val. rengiama nuotolinė 20 metų veiklos sukakčiai skirta Lietuvių gestų kalbos vertimo centro konferencija. Daugiau informacijos apie renginį, pranešimų temas, lektorius, galimybes prisijungti ir stebėti renginio transliaciją tiesiogiai – jau netrukus *vertimaigestais.lt* ir *lkd.lt* svetainėse.

LGKI BAIGĖ DARBĄ. Nuo balandžio 1 d. oficialiai nutraukta viešosios įstaigos Lietuvių gestų kalbos instituto veikla. LKD prezidentas Kęstutis Vaišnora padėkojo direktorei **Ievai Stelmokienei** už konstruktyvų, kruopštų ir gerai atliktą darbą. LGKI veikė tik metus (nuo 2020 m. kovo). Iki tol panašia veikla užsiėmė prieš institutą daugiau kaip 27 m. veikęs Surdologijos centras. Numatoma, kad dalį instituto veiklų – gestų kalbos kursų organizavimą ir LGK metodinės medžiagos rengimą – perims Lietuvių gestų kalbos vertimo centre atidarytas Lietuvių gestų kalbos metodinis skyrius.

DELFI TV LAIDA SU VERTIMU Į LGK. Nuo kovo 28 dienos kiekvieną sekmadienį 11:30 val. žiūrovus prie ekranų kviečia nauja tvaraus gyvenimo būdo ir ekologijos laida „Išpakuota“. Tai pirmoji Delfi TV laida, verčiama į gestų kalbą. Aplinkosaugos žurnalistė **Rugilė Matusevičiūtė** pristatė DELFI iniciatyvą bei padėkojo LGK vertėjai **Kristinai Buntinei**, kuri pati savanoriškai pasisiūlė būti laidų „Išpakuota“ vertėja.“ Delfi TV – nemokamas televizijos kanalas, pasiekiamas visiems Lietuvos gyventojams.

BPC 112. Paskaita „Visuomenės švietimas apie kurčiuosius" pasiekė ir Bendrojo pagalbos centro darbuotojus. Specialistai supažindinti su lietuvių gestų kalbos ypatumais, kurčiųjų kultūra, su jais diskutuota apie šiuo metu veikiančią skubiosios pagalbos numerio 112 mobiliąją programėlę, pritaikytą klausos negalią turintiems asmenims. Užsiėmime dalyvavo ne visi BPC darbuotojai, tad numatoma užsiėmimą kartoti.

VISUOMENĖS ŠVIETIMAS APIE KURČIUOSIUS. „Nuoširdžiai dėkojame už tokią įtraukiančią pamoką. Po veiklos vaikai dar ilgai rodė išmoktus gestus, dalinosi įspūdžiais. Puiki idėja šviesti visuomenę apie kurčiųjų kultūrą, tikrai to reikia." Tokie žodžiai atskriejo iš Kaišiadorių r. Žaslių pagrindinės mokyklos pedagogų po mokiniams surengtos „Visuomenės švietimas apie kurčiuosius" pamokos. Ją vedė LKD prezidentas **Kęstutis Vaišnora**. Ir tai ne vienintelė švietimo įstaiga, sulaukusi LKD, įgyvendinančios Neįgaliųjų reikalų departamento prie SADM finansuojamą veiklą, lektoriaus. Neseniai Klaipėdos Smeltės progimnazijos 3 klasės mokiniai pirmą kartą po ilgo nuotolinio mokymosi susirinko gyvai savo klasėje ir iškart išklausė paskaitą apie LGK ir kurčiųjų kultūrą. Geri atsiliepimai apie įdomius užsiėmimus ir intriguojančią pažintį su kurčiųjų kultūra jau keliauja iš lūpų į lūpas.

PASKAITA APIE „AKIRATĮ“. Vilniaus kolegijos LGK vertimo specialybės pirmakursiai paprašė dėstytojos **Ievos Stelmokienės** paskaitos apie kurčiųjų mėnraštį „Akiratį“. „Ar jūsų darbe reikalingos gestų kalbos vertimo paslaugos? Ar kurtieji noriai duoda interviu? Galbūt tenka juos ilgai įkalbinėti? Ar turite užtektinai žmonių „Akiračio" komandoje? Kada ir kaip kilo idėja pradėti kurti šį mėnraštį? Kaip ieškote informacijos mėnraščiui? Ar jo rengimas skiriasi nuo kitų mėnraščių? Ir kas yra „Akiračio“ pavadinimo „krikštatėvis?“ – štai tokius klausimus iš anksto surašė studentai laikraščio redaktorei **Nijolei Krasniauskienei**. Bene labiausiai studentus intrigavo atsakymas, kad leidinys atsirado ne LKD, bet kurčiųjų aktyvistų iniciatyva. Dabartiniams studentams sunku patikėti, kad sovietų laikais ne bendruomenė rinko LKD vadovus, bet juos skyrė vienintelė šalyje veikusi Lietuvos komunistų partija, jos centro komitetas, savo sprendimų nederindamas su kurčiaisiais. Primesti vadovai nebuvo labai artimi kurčiųjų bendruomenei ir ne visada domėjosi jų poreikiais.

STUDENTŲ PAGALBA STUDENTAMS. Vilniaus universitete – nauja savanorystės kryptis: pagalba studentams su negalia (su vertimu į gestų k.). VU Neįgaliųjų reikalų koordinatorė **Indrė Širvinskaitė** papasakojo, kaip jai kilo mintis tokią savanorystės kryptį pradėti universitete, VU Matematikos ir informatikos fakulteto studentė **Inesa Burkevičiūtė** dalijasi asmenine patirtimi savanoriaujant, o **Domantas Čikota** atskleidė, kuo kitų studentų pagalba yra svarbi jam, turinčiam klausos negalią. Daugiau apie tai – „Facebook“ paskyroje *Lietuvos kurčiųjų draugija.*

SPECIALIEJI PASIŪLYMAI LKD NARIAMS. Draugijos viešinimo komanda sukėlė į vieną vietą informaciją apie verslo įmonių specialiuosius pasiūlymus ir taikomas nuolaidas LKD nario kortelės turėtojams. Informacija pateikta vizualiai. Daugiau apie tai ieškokite *lkd.lt*.

NUO ŠIOL – NAUJIENOS TRUMPAI. Naujienų srautas toks gausus, kad viena informacija „skandina“ kitą. Kad nepasiklystume informacijos džiunglėse, viešinimo komanda internautams kartą per mėnesį pateiks trumpą LKD nuveiktų darbų ir susitikimų apžvalgą. Ieškokite apžvalgų *www.lkd.lt* ir LKD „Facebook“ paskyroje.

Ką sako vaiko žaidimas ir piešiniai?

Psichologė Dovilė JANKAUSKIENĖ

D. Jankauskienės asmeninio albumo nuotr.

Dvejų ir penkerių metų vaikų piešiniai.

Vaikai yra labai smalsūs, taip jie susipažįsta su pasauliu ir ruošiasi gyvenimui. Mažyliai išbando visus daiktus, jų galimybes: braižo, piešia, daužo, pilsto skysčius, stumdo, trauko daiktus, dėlioja juos į eilę.

Nuo 1 iki 2 metų vienas iš mėgstamiausių vaiko žaidimų – knygų ir įvairių daiktų nuo paviršių mėtymas ant grindų, žaislų traukymas iš dėžių, stalčių. Atrodytų, lyg vaikas norėtų sukurti kuo didesnę netvarką, kas dažnai namiškius erzina ir vargina. Tačiau tai yra svarbus jo kūrybinės raiškos ir raidos etapas. Pagal tai, kaip vaikas „kuria“: piešia, žaidžia – mes stebime jo vystymąsi ir, jei reikia, galime jam padėti.

Kaip keičiasi žaidimas vaikui augant?

1 m. vaikas kaladėlių dėžę stumdys, o jei galės – nešios ir triukšmingai išvers. Versdamas, mėtydamas daiktus, jis išgyvena malonumą, galimybę kontroliuoti ir proceso išgyvenimo jausmą. Šiame amžiaus tarpsnyje kol kas vyrauja chaosas ir netvarka.

Būdamas apie 1,5 metų amžiaus, išverstas kaladėles vaikas pradeda dėlioti į eilę. Tą patį gali daryti su kėdėmis, pagalvėlėmis. Šiuo laikotarpiu prasideda žaidimas vienumoje. Pirmasis kūrinys – kaladėlių eilė – gali būti bet kas, pavyzdžiui, traukinys, ir juo gali važiuoti meškutis ar lėlytė. Vaikas kuria įvairias situacijas, lavėja vaizduotė, jam kyla įvairių minčių, taip pat ir baimių. Žaisdamas ir kurdamas, vaikas ieško išeičių, apsipranta su baimėmis arba jas nukreipia kita linkme.

2-2,5 metų vaikas jau suvokia horizontalią ir vertikalią linijas. Jo piešinyje atsiranda apskritimas. Vystosi sudėtingesnis žaidimas vienumoje, daugėja veikėjų. Iš suverstų kaladėlių krūvos jau statomi ir kaladėlių bokštai – namai.

2,5-3 metų mažylis iš kaladėlių stato tiltą, jungia kaladėlių eiles ir bokštus. Prasideda sudėtingesnis žaidimas šalia kitų vaikų. Piešinyje atsiranda apskritimo ir vertikalių linijų („galvakojis“) figūra.

3-3,5 metų vaikas statydamas kaladėles kuria aptvarus – namus su išore ir vidumi, prasideda jo draminis žaidimas su kitais, žaisdamas kuria santykius. Piešinyje atsiranda formos, apie kurias jau pasakojama istorija.

3,5-4 metų mažylis iš kaladėlių pastato paprastus, atpažįstamus, apibūdinamus objektus. Jam jau nekyla noro sugriauti savo kūrinį, greičiau atvirkščiai – vaikas nori jį išsaugoti, o išardyti gali tik jis pats. Jis jau vertina savo darbą. Be proceso malonumo, atsiranda pasididžiavimas rezultatu. Piešinyje sukuriamos aiškiai atpažįstamos formos: namai, gyvūnai, žmonės. Žaidimas vyksta bendradarbiaujant su kitais.

4-4,5 metų vaikas iš kaladėlių pastato sudėtingas konstrukcijas. Žaisdamas jis jau išlaiko savo vaidmenį. Piešinyje atsiranda primityvus figūros vaizdavimas. Jis pradeda domėtis ir naudoti spalvas. Iki ketverių metų vaikas dažniausiais mėgsta juodą arba kitas stiprias spalvas, nes ji geriau pastebima, todėl išvadų apie jo blogą būseną su tamsiomis spalvomis nesiejame.

4-4,5 metų vaikas kaladėles panaudoja kurdamas žaidimo vaidmenis ir istorijas. Piešinyje atsiranda figūros su įvairiomis detalėmis.

Į ką atkreipti dėmesį?

✓ Jeigu sustoja vaiko žaidimo ar piešinio vystymasis: atrodo tarsi užstrigęs, pasikartojantis, vis toks pats.

✓ Jei vaikas nesidomi žaislais, aplinka, naujais daiktais ar kitais žmonėmis. Vaiko vystymosi užstrigimas gali mums pranešti, kad jis patiria emocinių, fizinių sunkumų. Piešdami ar žaisdami kartu su vaiku, galime jam padėti geriau suprasti savo emocijas, pataisyti elgesį, lavinti vaizduotę ir kalbą.

Suaugusiesiems labai svarbu suvokti, kad vaiko vystymasis yra nuoseklus procesas ir be išverstų kaladėlių ir sukurto chaoso nebus ir sudėtingų statinių ar drauge sukurtų žaidimų ir istorijų.

Nauja ViKJO taryba – nauji vėjai!

Gedvilė DIRŽIŪTĖ

Vilniaus kurčiųjų jaunimo organizacija (ViKJO) įsteigta 2008 metais. Per tuos metus ViKJO patyrė ir pakilimų, ir nuosmukių, vis keitėsi tarybų nariai, pirmininkai. Pernai birželio 19 d. per pakartotinį visuotinį rinkiminį susirinkimą buvo suformuota nauja taryba: pirmininke tapo Deimantė NAVIKAITĖ, narėmis išrinktos Erika Jočytė, Domantė Šerelytė, Gedvilė Diržiūtė, pirmą kartą istorijoje į valdymo organą išrinkta tokia jauna narė – keturiolikmetė Rugilė Vosyliūtė.

Stengsimės pateisinti kurčiųjų jaunimo lūkesčius, skatinsime burtis, telktis, kad ViKJO pakiltų kaip feniksas iš pelenų. Šiais metais esame surengę jau keturis nuotolinius renginius per „Zoom“ platformą: Ievos Pečiulytės-Silaevos paskaitą „LGK lingvistika“, Karolio Pilipavičiaus inicijuotą žaidimą „Mafija ir kurtieji“, Rūta Vyšniauskaitė papasakojo apie savanorystės patirtį Kenijoje, Tomas Dovydaitis pasidalino žiniomis apie fotografiją ir filmavimą iš oro.

ViKJO archyvo nuotr.

ViKJO Taryba: Rugilė Vosyliūtė, Domantė Šerelytė, Erika Jočytė, pirmininkė Deimantė Navikaitė, Gedvilė Diržiūtė.

Šiuo metu artėjame prie dar vieno tikslo – baigiame LKD skirtų patalpų rūsyje remontą. Šioje meniškoje erdvėje pasibaigus karantinui galėsime organizuoti jaunimo susibūrimus, įgyvendinti kitus savo sumanymus. Kviečiame lankytis mūsų „Facebook“ puslapyje **ViKJO**, instagramo paskyroje – **vikjorganizacija**.

Nežinomi pirkėjai įsigijo gimnazisčių kūrinius

Vilniaus Rotary „Perkūno“ klubas šešioliktus metus iš eilės rengia labdaringą Vaikų su negalia piešinių aukcioną. Šiemet jame dalyvavo ir buvo nupirkti Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centro ugdytinių Saulės SERAFINAITĖS ir Viltės KANAPINSKAITĖS piešiniai. Ugdymo centras labai didžiuojasi ir sveikina savo ugdytines. Siūlome susipažinti su jaunosiomis dailininkėmis.

Rasa RUSOVIČIŪTĖ

Saulė SERAFINAITĖ (18 m.; mokosi LKNUC III gimnazijos klasėje (11 klasė)) taip pristatė savo darbą:

(Piešinys „Aguonų pieva“ (peizažas, tapyba, guašas))

„Aguonos dėl trumpo žydėjimo yra vadinamos laikinumo simboliu. Man laikinumas – tai suvokimas, kad turiu būti ir gyventi tiesiog čia ir dabar, suvokti dabarties akimirką. Dabartis – pati svarbiausia. Taip ir gimė idėja nutapyti šį peizažą. Labai mėgstu piešti ir tapyti. Mėgstu spalvas, nes jomis galima daug pasakyti.“

Saulė labai džiaugiasi sulauktu pripažinimu. Jo nesitikėjo, tad įvertinimas – paskata piešti toliau. Galvoja, kad paveikslas galbūt papuoš savininko biurą ar darbo kabinetą.

Piešti gimnazistei patinka nuo vaikystės, ypač gamtą: tai atpalaiduoja, ramina. Šis piešinys – ne išimtis, tai prisiminimai iš Norvegijos. Šioje šalyje lankėsi maždaug prieš 10 metų, Norvegijos gamta sužavėjo ir nustebino savo spalvomis. Gamtos grožį ir sumanė perkelti į piešinį.

Saulės Serafinaitės piešinys „Aguonų pieva“.

Dar mėgsta skaityti, su personažais išgyventi nuotykius, įsivaizduoti aprašomus dalykus, įvykius. Patinka keliauti, bendrauti, nori pamatyti ir pažinti kitas šalis. Didžiausia svajonė nuvykti į JAV – pamatyti parkus ir kanjonus, didmiesčius su milžiniškais dangoraižiais ir Laisvės statulą.

LKNUC mokosi tik pirmus metus, iki tol mokėsi Panevėžio kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų pagrindinėje mokykloje. Patinka matematika, dailė (ypač grafika). Mokslai sekasi neblogai, su bendraamžiais sutaria gerai, jau spėjo naujoje mokykloje susirasti draugų.

Ateityje norėtų pasirinkti menų studijų sritį, kokią konkrečią specialybę, dar nežino.

Viltė KANAPINSKAITĖ (17 m.; mokosi LKNUC II gimnazijos klasėje (10 klasė)) pasakojo:

(Piešinys „Žirgai“ (grafika, pieštuko technika, animalistinis žanras))

„Myliu gamtą, gyvūnus, paukščius. Mėgstu piešti žirgus, nes jie galingi, lekia laukais laisvi su vėju. Man jie reiškia ištikimybę, laisvę, nepriklausomybę, jėgą, grakštumą. Labiausiai man patinka piešti pieštukais. Pieštukas yra paslaptingas. Juo galiu perteikti daugiau emocijų, nei spalvomis. Pilki ir juodi atspalviai, šešėliai sukuria nuostabų vaizdą.

Mergina laiminga, kad jos piešinį įsigijo

Viltės Kanapinskaitės piešinys „Žirgai“.

aukciono dalyvis. Tikisi, kad jis atsidūrė gerose rankose.

Viltė piešia nuo mažens: gamtą, gyvūnus, ypač patinka žirgai, tad juos ir nupiešė. Žirgai labai gražūs, greiti, grakštūs ir ištikimi gyvūnai.

Dar jai labai patinka sportuoti, lanko orientavimosi sporto treniruotes. Ne kartą dalyvavo Lietuvos kurčiųjų orientavimosi sporto čempionatuose, yra laimėjusi prizinių vietų. Dar mėgsta keliauti, tad ateityje labai norėtų aplankyti kitas šalis.

LKNUC mokosi nuo parengiamosios klasės. Iš dalykų patinka dailė, kūno kultūra, lietuvių k., anglų k., biologija. Šiais mokslo metais laukia egzaminai (PUPP‘as – pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimas). Mokosi neblogai, norėtų mokslus tęsti ir LKNUC įgyti vidurinį išsilavinimą. Ką veiks po mokyklos, dar nežino, bet norėtų studijuoti, o ateityje ir dirbti su kūryba susijusį darbą. Šiuo metu didžiausia svajonė – turėti šuniuką.

R. Rusovičiūtės nuotr.

Gimnazisčių dailės mokytoja **Aušra VASILIAUSKIENĖ** džiaugiasi, kad mokiniai dalyvauja tokiuose projektuose, sulaukia pripažinimo, įvertinimo. Mokytoja atkreipia dėmesį, kad abiejų mokinių darbai yra skirtingi, bet abu išraiškūs, saviti. Pasak mokytojos, mergaitės piešė savo noru, laisvai pasirinkdamos ir temą, ir stilių.

Antri metai pandemijos gniaužtuose: kaip sekasi ištverti?

Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

Gyvename sudėtingu laikotarpiu, bet juk akivaizdu – alternatyvaus gyvenimo nebus, vadinasi, turime kaip įmanoma geriau įprasminti esamąjį. Kaip sekasi bendruomenėms pasirūpinti savo nariais, palaikyti jų dvasią? Visos teritorinės organizacijos įgyvendina Socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektus (toliau – projektinės veiklos), tad kokios veiklos įveikė karantino sukurtus barjerus, o kurias teko atidėti geresniems laikams? Ar didelė bendruomenės narių dalis jau įgijo imunitetą, ar vakcinuojasi? Kaip pavyksta susigaudyti prieštaringos informacijos sraute ir „negirdėti" netikrų pranašų? Apie visa tai pasakoja trijų kurčiųjų reabilitacijos centrų vadovės.

Parama, projektinės veiklos, vakcinacijos kampanija ir viltis atsiverti

Asmeninio albumo nuotr.

Kauno KRC direktorė Jūratė PUGAČIAUSKIENĖ: kurtieji kreipiasi ir nuotoliniu būdu, ir ateina į centrą. Žmonės turi daug neatidėliotinų klausimų, turime jiems padėti juos spręsti. Keletui vienišų žmonių maistą perkame ir vežame į namus.

Dėl labai sumažinto finansavimo įgyvendiname tik 2 projektines veiklas: teikiame individualią pagalbą neįgaliesiems bei vykdome darbinių įgūdžių palaikymą ir atkūrimą (nuo kovo mėn.). Jokiai kitai veiklai pinigų neturėjome. Dirbome tik 4 dienas po 7 valandas. Kreipėmės į LKD Respublikinę valdybą prašydami paramos kultūrinei veiklai vykdyti ir pildėme paraišką „Dėl pagalbos nevyriausybinėms organizacijoms, teikiančioms socialines paslaugas COVID-19 pandemijos metu, subsidijomis teikimo". Džiaugiamės, kad gavome papildomą finansavimą ir galėsime dirbti 5 dienas per savaitę.

Dėkojame Respublikinei valdybai, kad išgirdo mus ir suteikė paramą. Kultūrinė veikla mūsų bendruomenei labai svarbi, ypač dabar, kai turime ieškoti naujų būdų ir galimybių pasirodymams, kurčiųjų kultūros išsaugojimui.

Sulaukę pagalbos ir palaikymo, galėjome per šventes pradžiuginti kurčiuosius ne tik imituojamąja daina „Dėkoju Tau, gyvenime" (imituoja Mykolas Balaišis ir Alma Gindrūnienė), bet ir staigmena mažiesiems. Velykoms buvo sukurta unikali edukacinė knygutė „Velykinė Kiškelioto kelionė". Socialiniuose tinkluose paskelbtame konkurse visi Kauno kurčiųjų bendruomenės nariai galėjo savo vaikučiams laimėti šią knygelę, kurioje slepiasi skaitymo, piešimo ir kūrybinės užduotėlės. Ir ne tik tai: knygelė parengta taip, kad įmanoma vesti dialogą tarp pagrindinio veikėjo kiškučio Kiškelioto ir vaiko. Taip pat sukurta pasaka, paremta aktyviuoju skaitymo metodu. Jo pagalba pavyksta ne tik sutelkti mažylio dėmesį, bet ir pačiam vaikui įsitraukti į pasakos skaitymą. O šiaip Velykas, kaip ir buvo prisakyta, šventėme visi savo namuose, sveikinimais apsikeitėme tik „Facebook" socialiniame tinkle.

Su *kovidu* reikia gyventi ir susitaikyti. Iki šiol mūsų darbuotojai nesirgo, dėl to labai džiaugiamės. Daugelis pasiskiepiję. Pagalbos namuose dėl *kovido* neprireikė ir apie sergančius žinome nedaug, tik apie tuos, kurie patys pasisakė. Pradžia buvo sunki, buvo daug neaiškumų. To netrūksta ir dabar, ypač dėl skiepijimosi. Informacijos daug randame LKD svetainėje gestų kalba bei Draugijos socialiniuose tinkluose. Daugelis ja ir vadovaujasi, ir mes ją teikiame pagal galimybes. Manome, kad dabar labai svarbu palaikyti tuos, kurie nori skiepytis. Informaciją dėl priėjusios vakcinacijos eilės asmenims, kurie neturi telefonų, gauna mūsų KRC: gydytojams duotas mūsų centro telefonas. Gavę trumpąją žinutę, važiuojame pas žmogų į namus, palydime skiepytis.

Ką mano kurtieji apie vakcinaciją? Pastebėjome, kad daugelio nuomonę įtakoja vaikai: kaip jie pasako, taip mūsų žmonės ir daro. Yra kurie noriai skiepijasi, netrūksta ir antivakserių. Ir negeros informacijos daug, sunku patiems susigaudyti, bet aš kiekvienam sakau: „Kiek mes sėdėsime užsidarę ir bambėsime?" Turime imtis veiksmų, nes neaišku, kiek visa tai truks – dar metus, o gal penkerius?

Bendruomenė pasiilgo susitikimų, gyvo bendravimo, todėl ir sakau, kad tie, kas pasiskiepiję, tikrai galės ateiti ir pabendrauti centre. Greitai oras atšils, išsinešime kėdes į kiemą ir galėsime bendrauti. Svarbu matyti gražius dalykus, o jų yra. Būkime sveiki, pasiskiepykime ir greičiau susitikime.

Dirbame, bendraujame kitaip, skiepijamės

Asmeninio albumo nuotr.

Vilniaus KRC direktorė Inga MINKEVIČIENĖ: kurtieji į Vilniaus KRC kreipiasi nuotoliniu būdu per „Skype", „Messenger", SMS ir kt. kanalais. Susitarę iš anksto, kurčiuosius aptarnaujame gyvai, reikalui esant kartu vykstame į įstaigas, tarpininkaujame. Konsultuojame įvairiais klausimais: dėl pandemijos, skiepų, dėl kompensacinės technikos, dėl

deklaracijų VMI, dėl darbo bei įsidarbinimo, taip pat dėl įvairių asmeninių problemų, kurių be mūsų pagalbos nepavyksta išspręsti. Pasidžiaugti galime, kad per šių metų I ketvirtį įdarbinome net 10 asmenų. Turiu pastebėti, kad mūsų žmonės drausmingi: saugosi, laikosi privalomų reikalavimų, vengia susibūrimo vietų.

Koronavirusu sergantiems klientams darbuotojai pirko vaistų ir maisto, sutartu laiku palikdavo prie buto durų, palaikė su jais nuolatinį ryšį. Viena projekto vykdytoja kontaktavo su ligoninių, kur buvo gydomi kurtieji, administracija, jų socialiniais darbuotojais.

Tiesioginių kultūrinių renginių ar pažintinių ekskursijų dabar, suprantama, rengti negalime, tačiau projekto vykdytoja Nijolė Karmazienė nuotoliniu būdu bendrauja su kurčiaisiais įvairiomis temomis, taip žmonės nesijaučia vieniši ir atskirti nuo bendruomenės.

Tęsiame projektines veiklas. Nuotoliniu būdu, antradieniais, vyksta dienos užimtumo veikla – kasdienių įgūdžių formavimo užsiėmimai. Per uždarą grupę „Messenger“ programėlėje rengiami sveikos mitybos ir maisto ruošimo užsiėmimai. Projekto vykdytoja Galina Žavoronok iš anksto pagamina patiekalą, tada visi būrelio dalyviai sutartu laiku prisijungia, vadovė pateikia reikalingų produktų sąrašą, papasakoja apie patiekalo ruošimo procesą, išsiunčia receptą. Vėliau dalyviai pasidalina savo darbo rezultatais: atsiunčia pačių pagaminto patiekalo nuotraukų.

Visi individualią pagalbą kurtiesiems teikiantys darbuotojai pasiskiepijo. Beje, nesutinkančių skiepytis tarp mūsų nebuvo. Visi norime to paties: būti sveiki, saugūs, kuo greičiau grįžti į normalų gyvenimą, susitikti su artimaisiais, draugais, keliauti po šalį ir užsienį.

Skiepijimasis dabar aktuali tema. Kurtieji domisi, ieško informacijos, klausia patarimo, kaip elgtis poliklinikose. Būna taip, kad šeimos gydytojai skambina mums arba gestų kalbos vertėjams ir prašo pasakyti kurtiesiems, jog jau yra galimybė skiepytis, prašo susisiekti su konkrečiais asmenimis, pranešti jų atsakymą, susitarti dėl skiepijimosi datos ir laiko. Kiti kurtieji patys su šeimos gydytojais tiesiogiai tariasi dėl vakcinacijos. Mes bendruomenės nariams padedame užsiregistruoti, informuojame apie prioritetines grupes ir kt. Labai daug reikalingos informacijos yra per LRT su vertimu į gestų kalbą.

Mūsų kolektyvas susitaikė su pokyčiais. Nuotoliniu būdu palaikome ryšį ne tik su įvairaus amžiaus kurčiaisiais, bet esame susikūrę ir darbuotojų „Messenger“ grupę. Joje aptariame ir darbo reikalus, ir papokštaujame. Bendruomenės nuotaikos tokios: visi nori ir laukia, kad kuo greičiau visa tai baigtųsi. Svarbiausia yra išsaugoti pozityvumą. Visiems sveikatos ir kantrybės!

Teatras be kontaktų neįmanomas

VKRC „Mimikos“ liaudies teatro režisierė Janina MAŽEIKIENĖ: esame susikūrę „Messenger“ programėlėje uždarą „Mimikos“ teatro pokalbių grupę. Kasdien pasidaliname informacija, sumanymais, būsimų spektaklių idėjomis. Pamažu gimsta naujo formato renginiai.

Iš spektaklio „Velykos pas drakoniukus".

VKRC archyvo nuotr.

Kiekvieną mėnesį parašau scenarijų, paruošiame vaizdo spektaklį ar sveikinimą. Filmuotis renkamės mažomis grupelėmis, kontaktuodami gyvai, laikomės visų privalomų reikalavimų. Spektaklius kuriame sujungdami atskiras nufilmuotas scenas. Pritaikome muzikinį foną, „uždedame“ subtitrus. Vertėjas tekstą išverčia į gestų kalbą.

Patyrėme: teatras negali būti visai nekontaktinis, o aktoriai bendrauti vien nuotoliniu būdu, ypač kurtieji. Aptarimo ir scenarijaus paaiškinimo per „Messenger“ nepakanka. Reikalingas gyvas bendravimas.

Kultūrinis gyvenimas VKRC nesustojo, tik gal tapo ne toks akivaizdus, nes persikėlė į interneto erdvę: visi spektakliai apsigyveno „Facebook“ paskyroje **VšĮ Vilniaus kurčiųjų reabilitacijos centras**. Esame pasiilgę vieni kitų ir laukiame susitikimų su žiūrovais.

Žmonės vertina mūsų paslaugas ir pastangas

Asmeninio albumo nuotr.

Panevėžio KRC direktorė Otilija KOLODENSKYTĖ-DI FAZIO: paslaugas teikiame ir nuotoliniu, ir kontaktiniu būdu, tad kurčiųjų būna ir centre. Kai reikia repetuoti ir filmuoti spektaklį, susiburia ir saviveiklininkai, kitaip nepavyksta. Atpildas už „riziką“: žmonių džiaugsmas ir įvertinimas sulaukus naujų saviveiklininkų pasirodymų ar nufilmuotų mūsų pasisakymų.

Lankome vienišus reikalingus pagalbos žmones namuose. Velykas atšventėme kiekvienas atskirai. Bendrystę kūrėme organizuodami bendruomenės narių rankų darbo dekoracijų ir margučių nuotraukų virtualų viešinimą. Į savo „Facebook“ paskyrą įdėjome šviežią kūrinį – spektaklio filmuką.

Nuotoliniu būdu vykdome projektinę veiklą: specialiai sukurtoje „Facebook“ grupėje rengiame rankdarbių užsiėmimus. Vadovė paruošia ir skelbia kiekvieno užsiėmimo užduotis, dalyviai atsiunčia nuotraukas su atliktais darbais.

Turime informacijos, kad nemaža dalis mūsų žmonių jau persirgo koronavirusu. Persirgau ir aš, bet simptomų nejaučiau. Vizualine informacija apie padėtį dalinamės mūsų „Facebook“ paskyroje, taip pat ir asmeniškai nuotoliniu būdu paaiškiname kurtiesiems, ką daryti ir kur kreiptis susirgus, kur turi registruotis dėl privalomos izoliacijos. Suteikiame visą reikalingą informaciją tiems, kam priėjo eilė skiepytis. Tačiau jokio spaudimo nedarome, dėl skiepų leidžiame apsispręsti patiems. Su kurčiaisiais susisiekia jų šeimos gydytojai, kartais ir mes tarpininkaujame gydytojams ir kurtiesiems. Atrodo, mūsų ir LKD informacijos bendruomenei pilnai pakanka.

Iš darbo kolektyvo kol kas pasiskiepijo tik vienas darbuotojas. Turime abejonių ir galvojame, kad gal geriau tai daryti po vasaros. Kolektyvas dirba įprastai, tad ir nuotaikos normalios. Tačiau labai ilgimės žmonių susibūrimų, galimybės pabendrauti, kartu atsigerti kavos ar arbatos.

Bendruomenės narių nuotaikos visokios. Kai kurie laikosi neblogai, kitiems jau reikia dėmesio ir palaikymo. Ypač nelengva senjorams, jie jau kreipėsi dėl kasmėnesinių susirinkimų. Periodiškai su senjorais susitinku 15 min. „Facebook“ pensininkų grupėje, papasakoju naujienas, dalinuosi informacija ir aiškinu, kad taisyklės susitikti „gyvai“ neleidžia.

„Gesto“ klubas 30 metų vilnieči

Vilniaus kurčiųjų sporto klubas „Gestas“ kovo 9 d. atšventė veiklos 30-metį. Tądien ilgiausių metų klubui linkėjo ne tik didžiųjų kurčiųjų organizacijų vadovai, bet ir sostinės jaunimo organizacija, moterų ir vyrų krepšinio komandos, UAB „Liregus“, „Smiltainis ir Ko“, UAB „IDW“ kurtieji darbuotojai, pasveikino buvęs LKSK prezidentas A. Jasiūnas. Klubas – atsakingą ir sveiką gyvenimo būdą puoselėjančių vilniečių sambūrio organizatorius. Iš čia kyla daugybė iniciatyvų sveikatinimuisi, turiningam laisvalaikiui. „Gestas“ yra ir būsimų olimpiečių kalvė, ir aukšto meistriškumo sportininkų bei sporto veteranų savirealizacijos erdvė. Ir visus šiuos metus ant „Gesto“ kapitono tiltelio stovi Arūnas KUBAITIS, klubo prezidentas.

17 metų veikla „be iškabos“

Tiesą sakant, pusę tiek metų, kiek jubiliejus, klubas veikė iki tol, tik be iškabos. Vos savo profesinę karjerą pradėjęs A. Kubaitis pajuto, kad Vilnius stokoja aktyvaus laisvalaikio užsiėmimų. Tad savo iniciatyvas jis pasiūlė tuomečiui Vilniaus TV pirmininkui Aleksui Jasiūnui, Vilniaus kultūros namų direktorei a. a. Genovaitei Sabukienei. Gavęs pritarimą, jaunas vyras atsiraitojo rankoves. 1984 m. A. Kubaitis organizavo I LKD Vilniaus kurčiųjų pirminių organizacijų spartakiadą, po metų surengė dar vieną, sumanymui pasiteisinus sporto renginių organizavo dar daugiau.

Tad, kai 1990 m. susikūrė LKSK (tuomet – Federacija) ir jai vadovauti pradėjo tuometis prezidentas A. Jasiūnas, jis nedvejodamas pakvietė A. Kubaitį jungtis prie jo komandos. Arūnui patikėta steigti Vilniaus teritorinį sporto klubą. Į talką dorotis su klubo steigimo rūpesčiais atėjo dar du entuziastai: Ramūnas Dovydėnas ir a. a. Šarūnas Pečiulis. Taip gimė „Gestas“. Dėl pavadinimo galvos sukti nereikėjo: kurtieji nuo seno klubą šiuo vardu vadino.

Gyvastį palaikė atsidavimas ir entuziazmas

Net 13 metų nuo steigimo turėjo praeiti, kol valdžios institucijos klubo pirmininko, vėliau, pakeitus įstatus, prezidento darbą įvertino atlygiu. Tiesa, jo darbo užmokesčiui iš pradžių skirta tiek, kad ir toliau A. Kubaitis turėjo dienomis dirbti „Vilniaus balduose“, o vakarais planuoti bei savaitgaliais organizuoti sporto renginius. Tik 2008 m. A. Kubaičiui buvo skirtas visas etatas ir jis visam laikui galėjo palikti tuomečius „Vilniaus baldus“, savo pirmąją darbovietę. Sudarytos galimybės tam tikra etato apimtimi įdarbinti buhalterę, projekto vykdytojus.

Apmaudu, bet ir su patalpomis klubui nelabai sekėsi. Iš pradžių, 11 metų „Gesto“ „rezidencija“ veikė A. Kubaičio uošvių dviejų kambarių bute, kur ir pats su savo žmona Jelena gyveno. Vėliau gavo patalpas Šv. Kazimiero g. 3 rūsyje, bet jau netrukus įkurtuvių džiaugsmą apkartino drėgmė, kuri vėliau sportininkus iš ten visai išginė. Ir tik po 17 metų egzistavimo klubui galų gale atsirado vietos *ne po žeme*. Iki dabar visi klubo darbuotojai glaudžiasi viename kabinete.

Tačiau šiemet turėtų būti pokyčių. 30-mečio sukakties išvakarėse su LKD pasirašytoje bendradarbiavimo sutartyje numatyta klubui skirti dar vieną kabinetą, o rūsyje savo lėšomis sudarytos sąlygos įsirengti biliardo ir smiginio sales. Tos patalpos miestiečiams taip svarbu, kad jie patys savo iniciatyva organizavo piniginę rinkliavą, kad palengvintų klubui salių įrengimo naštą. 70 proc. visų darbų šiuo metu rūsyje jau atlikta, teigė A. Kubaitis.

Klubo pasididžiavimas: elitiniai sportininkai

„Gestas“ didžiuojasi visu būriu elitinių sportininkų. Pirmiausia – tai karjerą baigęs orientacininkas, daugkartinis olimpinis, pasaulio ir Europos čempionas ir prizininkas, Lietuvos girdinčiųjų čempionatų prizininkas Tomas Kuzminskis. „Buvau jo pirmasis treneris“, – šypsosi A. Kubaitis, ir pats 20 metų atidavęs šiai sporto šakai. – Vėliau jį treniravo Jurgis Mertinas.“

Karjerą baigęs krepšininkas Justinas Navlickas – dar viena Vilniaus kurčiųjų sporto žvaigždė, lyderis, ilgametis komandos kapitonas. Robertas Pavliučionokas – universalus sportininkas: Lietuvos paplūdimio tinklinio, žūklės, lengvosios atletikos, salės tinklinio čempionas. Daug gražių pergalių Vilniui padovanojo stalo tenisininkas Deividas Takinas. Kyla rutulio stūmiko Vytenio Ivaškevičiaus žvaigždė.

Moterų sportininkių vardą plačiai išgarsino rutulio stūmikė ir disko metikė Larisa Voroneckaja. Deja, daugiavaikė motina nusprendė save atiduoti šeimos reikalams ir karjerą baigė. Ištvermę demonstruoja krepšininkė Sonata Bareikienė (Rinkevičiūtė). Ji jau dalyvavo 6-eriose olimpinėse žaidynėse ir ruošiasi dalyvauti kitąmet Brazilijoje vyksiančiose septintosiose. Orientacininkė Adrija Atgalainė (Kulbokaitė) ruošiasi savo 5-osioms olimpinėms žaidynėms.

Pasisukus kalbai apie veteranus, A. Kubaitis sakosi negalįs nepaminėti ir daugiau pavardžių. Tai Lietuvą ilgus metus garsinę krepšininkai: Gintautas Šerelis, Arvydas Bareikis, Algirdas Pazdrazdis, a. a. Šarūnas Pečiulis, Danutė Šerelienė, Alma Undraitienė, a. a. lengvaatletė Ona Pečiulienė, slidininkas Ramūnas Švedas.

Komandinės pergalės ir tarptautiniai turnyrai

Iš garsiausių komandinių klubo pergalių pirmiausia A. Kubaitis pamini moterų ir vyrų krepšinio komandų 2012 m. laimėtą Europos taurę bei 2018 m. moterų ir vyrų krepšinio veteranų komandų iškovotą tarptautinio turnyro taurę. Amžini varžovai šalies sporto aikštelėse ir traso-

2016 m. vasaros sporto šventės dalyviai.
„Gesto“ archyvo nuotr.

2019 m. smiginio turnyre Tartu pelnyti trofėjai.

2018 m. tarptautinėse krepšinio veteranių varžybose triumfavo „Gesto“ moterys.

us vienija sportu

Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

A. Kubaičio asmeninio albumo nuotr.

Klubo prezidentas Arūnas Kubaitis.

se, bet geri draugai po varžybų – Kauno „Tylos“ klubo sportininkai. Moterų ir vyrų krepšinio, paplūdimio tinklinio, salės tinklinio finaluose beveik visada susitinka kauniečiai ir vilniečiai. O štai tradicinės įvairių sporto šakų varžybos tarp Vilniaus ir Kauno klubų pernai jau turėjo būti organizuotos 30-ą kartą, bet dėl karantino neįvyko.

„Gestas“ gali ir pats pasigirti tarptautinių renginių organizatoriaus patirtimi. Paminėtini gausūs dalyvių skaičiumi kurčiųjų tinklinio (2017 m.; 10 komandų) bei krepšinio veteranų (2018 m.; 16 komandų) turnyrai. Dukart surengtos tarptautinės kurčiųjų orientavimosi sporto varžybos, skirtos klubo 5 metų ir 15 metų sukaktims. Pernai planuota Vilniuje organizuoti tarptautinį Baltijos šalių smiginio turnyrą. Dėl pandemijos jis buvo nukeltas į šių metų gegužę, bet ir vėl atsidūrė ant žlugimo ribos: dėl ilgų izoliacijos terminų atsisakė atvykti estai, o latviai dvejoja.

Tradicijų ir sporto šakų gausa

Sostinės kurčiųjų sporto judėjimas garsėja tradicijomis. 2006 m. pradėta organizuoti vasaros sporto šventę, nuo 2007 m. kasmet rengiama žiemos sporto šventė. Jau 8 m. kasmet organizuojamas kurčiųjų boulingo turnyras, vyksta pėsčiųjų, dviračių žygiai. Ilgametė draugystė „Gestą“ sieja su Varšuvos, Liublino, Rygos kurčiųjų sporto klubais.

Vilniečiai gali rinktis iš 16 sporto šakų: badmintono, biliardo, boulingo, krepšinio, kroso, lengvosios atletikos, orientavimosi sporto, petankės, plaukimo, smiginio, sportinės žūklės, stalo teniso, paplūdimio tinklinio, turizmo, tinklinio, gatvės krepšinio. Kai toks pasirinkimas, tikrai galima atrasti širdžiai mielą veiklą. Pernai PAGAVOS iniciatyva kurtieji turėjo galimybę susipažinti su nauja žiemos sporto šaka kerlingu (akmenslydis). Ir vilniečiams ji patiko. Klubas jau kreipėsi į Sporto rėmimo fondą dėl šios sporto šakos finansavimo.

Be tradicinių sporto šakų: krepšinio, tinklinio, lengvosios atletikos, pastaruoju metu tarp sostinės kurčiųjų išpopuliarėjo smiginis (18 aktyvių sportininkų). Pastangų rezultatai – akivaizdūs. 2019 m. Tartu vykusiame tarptautiniame smiginio turnyre lietuvių klubas nuraškė gausų pergalių derlių. Tai, kaip teigia „Gesto“ prezidentas, labai tinkamas sportas ir vyresniems asmenims. Jis nereikalauja didelio judrumo, ištvermės, galima treniruotis namuose, individualiai.

250 narių: nuo 18 iki 81 metų amžiaus

Klubui priklauso 252 nariai. Ir tarp šių asmenų – ne vien jaunimas. Tai nestebina, nes ypač daug dėmesio čia skiriama veteranų veikloms. Štai Genadijus Fedorovskich, Algirdas Ivancius, Ramūnas Dovydėnas – buvę sportininkai, kurie iki šiol nesitraukia iš „Gesto“ gretų. Na, o pats solidžiausias pagal amžių narys – 81 m. prisiekęs biliardo žaidėjas airis Antonis Vilkoksas (Anthony Wilcox).

Vien pernai klubą papildė 17 naujų narių ir manoma, kad jų būtų dar daugiau, jei ne stojimo anketų pildymas internetu. Žinia, kurtieji iš tų žmonių, kurie nelabai mėgsta rašytinę kalbą. Dėl komunikacijos problemų, kremtasi A. Kubaitis, jų organizacija kasmet netenka bent kelių potencialių sportininkų. Štai ir LKNUC mokiniai stengiasi lankyti sporto būrelius, kuriuos veda LGK mokantys treneriai. Kai reikia vykti į užsiėmimus, pvz., plaukimo, už „savo“ teritorijos“ ribų, bendrauti su girdinčiais bendraamžiais ir treneriais, nemažai vaikų treniruotes nutraukia. Taip jie netenka daugybės galimybių, kurias kurtiesiems teikia sportas, o sporto bendruomenė praranda ateityje ją garsinti galėjusius sportininkus.

„1991– 2004 m. mobiliųjų telefonų nebuvo ir vaikai rinkosi sportuoti, dabar jie, vietoj fizinės veiklos, renkasi naršyti“, – neslepia nusivylimo pašnekovas, bet dar nepasiduoda. Jo skaičiavimais, nors dabar tarp sportininkų kartų susidarė „pertrauka“, maždaug po 5 metų klubas turėtų pasipildyti pilnametystės sulaukusių sportininkų būriu.

Geriausias pavyzdys – klubo prezidentas

Jei kas stokoja energijos ar užsiėmimų, geriausia pavyzdį imti iš klubo prezidento A. Kubaičio. Arūnas yra du kartus šuolių į aukštį SSRS lengvosios atletikos pirmenybių prizininkas, iki šiol nepagerinto Lietuvos kurčiųjų šuolio į aukštį rekordo (190 cm) autorius. Nepriklausomoje Lietuvoje orientavimosi sporto estafetės rungtyje tapo olimpiniu prizininku (1997 m.) bei Europos čempionu (1996 m.). Taip pat yra žaidęs krepšinį. Aktyvią sporto karjerą baigė 2005 m., būdamas 44 metų. Dabar žaidžia salės tinklinį, reguliariai dalyvauja Lietuvos orientavimosi sporto girdinčiųjų veteranų varžybose ir, kaip pats sako, ten nuolat konkuruoja su Seimo nariu Algirdu Sysu. Jis taip pat dalyvauja pasaulio orientavimosi sporto girdinčiųjų veteranų čempionatuose (2001 m., 2019 m.).

A. Kubaitis jau antrai kadencijai išrinktas Tarptautinės kurčiųjų krepšinio veteranų organizacijos prezidentu (2013 m., 2018 m.). Yra ilgametis Lietuvos kurčiųjų sporto komiteto (LKSK) vykdomojo komiteto narys. Už tai, kad gali užsiimti sau mielomis veiklomis ir savaitgaliais dirbti dėl kitų, A. Kubaitis pirmiausiai dėkingas savo žmonai, kuri niekada nepyksta, kad vyro poilsio dienomis nėra namie, priešingai, visada palaiko ir remia jo sumanymus.

SPAUDOS, RADIJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS

Čempionais tame turnyre tapo ir veteranai vyrai.

A.Kubaitis ir klubo pažiba T. Kuzminskis.

Fotokonkurso nugalėtoja A. Atgalainė.

Antros vietos laimėtoja I. Aužbikavičienė.

„Gesto“ archyvo nuotr.

Geldingadalir – tokį vardą islandai davė pabudusiam vulkanui: jis spjaudo lavą, pučia dūmus, skleidžia dujas, kelia oro temperatūrą ir masina turistus.

Ugnikalnio nuotrauka išgarsino lietuvį

Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

Prancūzijoje gyvenantys lietuviai Artūrui nusiuntė žinutę: „Tavo daryta nuotrauka – mūsų šalies laikraščiuose!“ Argi gali tokia naujiena nepaglostyti ir Lietuvos kurčiųjų bendruomenės savimeilės: jų negalios draugo, šiuo metu gyvenančio Islandijoje, fotografija – užsienio dienraščių puslapiuose. Raudoną lavos „liežuvį“, „iškištą“ vos už 40 kilometrų nuo Islandijos sostinės Reikjaviko, lietuvis regėjo ir kitiems parodė taip, kad įgijo pranašumą prieš daugybę profesionalių fotografų ir patraukė Prancūzijos naujienų agentūros dėmesį. Ši jo nuotrauką pasiūlė nacionaliniams laikraščiams. Šiandien Artūras KUKLIS – „Akiračio“ pašnekovas.

Už A. Kuklio nugaros – jau 20 km kelią nuo kalno įveikęs lavos krioklys.

Pakerėjo lavos šokis

Per 50 tūkst. skirtingo intensyvumo žemės drebėjimų per mėnesį nuo vasario iki kovo, kurių stipriausias – 5,7 balo. Tokia gausa „purtymų“ net prie seismінio aktyvumo pratusiems islandams jau buvo per daug. „Atsimenu, kartą namai taip drebėjo, kad net iš miego pabudau, nors iš vakaro buvau labai pavargęs“, – pasakoja pašnekovas.

Tik kovo 20 d., ilgai ieškojusi kelio į paviršių, magma pagaliau jį rado. 900 metų snaudęs Reikjaneso pusiasalyje esantis ugnikalnis prabilo, į 7 metrų aukštį pasiuntęs iki 1200° C įkaitusios lavos fontanėlį. Iš tiesų, tai esą tik fontanėlis, vaikų žaidimas, palyginti su 2010 m., kai netoli šios vietos esantis neištariamo ilgumo Ejafjadlajokudlio ugnikalnis svaidė į orą pelenų ir lavos debesis iki dangaus ir kuriam laikui paralyžiavo didelės Europos dalies oro transporto darbą.

Prie išsiveržusio ugnikalnio mūsų pašnekovas buvo dukart. Pirmąkart nuvyko antrą įsiveržimo dieną vienas. Kitąkart prisikalbino brolį Valdemarą ir Tomą Dovydaitį, kurie taip pat gyvena Reikjavike. Tuomet vyrai pasirinko turistinį skrydį iš visai šalia esančio Keblaviko (Keflavik) oro uosto. Praleido vietovėje net 8 valandas.

„Įspūdžiai nepamirštami. Iš Geldingadalir ugnikalnio spjaudoma lava įspūdingos spalvos, šildo orą ir žemę aplinkui, jos kaitra tokia didelė, kad galima išsikepti dešrelių. Iš ugnikalnio veržiasi dujos, tad virš kalno kyla melsvų dujų debesis, tvyro ypatingas kvapas. Tačiau įspūdingiausia buvo iš viršaus regėti, kaip išsiveržusi lava pakyla į viršų ir savo „čiurkšlės“ viduje šoka, o paskui pasileidžia nuo kalno žemyn tarsi krioklys, iš keistai raudonos spalvos tapdama juoda. Šiuo metu nuo kalno žemyn ji jau nučiuožė 20 km ilgio kelią, – pasakoja pašnekovas ir per vaizdo skambutį rodo: – Mano laimikis – lavos „akmuo“, parsigabentas iš įvykio vietos.“

Nemaloni turistų „dovana“

Neįprasti reginiai pritraukė daugybę smalsuolių iš užsienio, ypač britų. Suprantama, su jais atkeliavo ir koronaviruso atvejai, nes turistai nesilaikė privalomų reikalavimų. Nulinį skaičių fiksavusi šalis vėl buvo priversta imtis griežtesnių priemonių: užsidarė barai, nuotoliniu būdu pradėjo dirbti mokyklos, uždarose erdvėse vėl tapo privaloma dėvėti kaukes, suprantama, neveikia ir kurčiųjų klubas. Tik neseniai koronavirusą vėl pavyko sutramdyti: 7, 5 ir jau tik 4 atvejai per parą. 350 tūkstančių gyventojų arti poliarinio rato turinti sala nuo pandemijos pradžios fiksuoja 5 tūkst. susirgimo atvejų ir imasi visų priemonių išvengti jų augimui.

Dėl šios priežasties šiuo metu šalies valdžia įsileidžia tik turistus su atgaliniu bilietu, kuriame įrašyta grįžimo data ne ankstesnė nei 7 d. po atvykimo. Turistams privalomas koronaviruso testas vietoje ir 5 d. izoliacija, po to dar vienas testas ir tik tada leidžiama keliauti po šalį. Artūras pritaria valdžios politikai: esą norite įspūdžių, ką gi – aukokite savo savaitės atostogas ir įrodykite, kad esate „švarūs“.

Islandijoje – 15 metų

Šią svečią šalį savo gyvenamąja vieta A. Kuklis pasirinko 2006 m., prieš tai truputį pakeliavęs ir palyginęs gyvenimo sąlygas keliose užsienio valstybėse. Tuomet Islandijoje buvo didelis įvairių sričių darbuotojų poreikis. Jis buvo neseniai baigęs kurčiųjų mokyklą, kurčiųjų amatų mokykloje įgijęs staliaus profesiją, išsiaiškino, kad darbą pagal profesiją ten ras nesunkiai. Vos pradėjęs dirbti statybos firmoje, buvo pastebėtas kaip geras darbuotojas. Pasirodo, islandai moka vertinti profesionalus. „Kuo labiau kilo mano atlyginimas, tuo labiau augo motyvacija. Baigiantis antriems darbo metams mane jau teko viršininkams pristabdyti. Jie sakė: *tu taip neskubėk, spėsi*“, – kvatojosi prisiminęs pašnekovas.

Sunkus darbas vis dėlto neužgožė iš Lietuvos atsivežto pomėgio:

domėjimosi informacinėmis technologijomis, įvairiomis kompiuterinėmis programomis ir įgūdžių „išrink, pataisyk ir vėl surink kompiuterį“ tobulinimo. Netrukus ir šie gebėjimai labai pravertė.

Pametęs galvą dėl kompiuterių

Artūras pasakoja, kad niekada jokių kompiuterijos mokslų nesimokė. Kompiuterio sandara ir įvairios darbo juo programos – jo laisvalaikio interesų laukas. „Kompiuteris man dažnai pats pasako, ką daryti, – atskleidė pašnekovas. – Svarbu su juo užmegzti ryšį, išmokti „klausytis“ jo geležinės širdies.“ Vyras prisimena, kad Lietuvoje apie 2000 m., išskyrus „Microsoft Windows XP“, kitų operacinių sistemų faktiškai nebuvo. Tad jis susitelkė į ją, stengėsi kuo daugiau sužinoti, išmokti. Dabar daugiausia dirba su „MAC“ operacine sistema, paprasčiau kalbant, jį domina „Apple“ kompiuteriai, jų įranga ir programos. „Brolis taip ir liko prie „Windows“, tad šiandien mes vis dar turime dėl ko diskutuoti: kuri įranga pranašesnė“, – šypsosi vyras.

Su kompiuterinėmis programomis mūsų pašnekovas „bendrauja“ anglų kalba. Jis teigia, kad šios užsienio kalbos neblogai pramoko dar LKNUC: „Turėjau gerus anglų kalbos mokytojus. Iš pradžių pamokas vedė buvusio ilgamečio LKSK prezidento Alekso Jasiūno dukra Miglė, jai persikėlus į Klaipėdą, mokytoju tapo LGK lingvistas Mantrimas Danielius. Vėliau tobulinti žinias savarankiškai paskatino smalsumas, noras perprasti kompiuterių pasaulį.“

Pragyveno iš fotografo ir operatoriaus darbo

Pasirodo, IT išmanančių niekur nėra per daug, todėl A. Kuklis po 7 m. darbo staliumi įsidarbino IT firmoje. Maždaug dar po 2 m. jo gebėjimų prireikė gestų kalbos srityje veikiančiai įstaigai, kaip pats sako, kuri būtų analogija Lietuvoje veikusiam Surdologijos centrui. Tarp kitų darbų, ši įstaiga kūrė animaciją gestų kalba kurtiems vaikams. Čia vyras toliau tobulino savo fotografavimo, filmavimo, montavimo skaitmeninėmis programomis įgūdžius, turėjo galimybę atskleisti savo kūrybines idėjas.

Tai įstaiga, išlaikoma iš biudžeto lėšų, pasakojo pašnekovas. Todėl natūralu, kad aukštesnioji valdžia reikalavo, jog žmogus, filmuojantis metodinę ir mokomąją medžiagą, turėtų atitinkamą diplomą. Tačiau centro vadovybė paaiškino: žmonės iš šalies, nemokantys gestų kalbos, negeba darbo atlikti taip profesionaliai, kaip tai gali gestų kalbos vartotojas, pvz., proformas jis nufilmuoja taip, kaip reikia matyti žiūrovams. Taip Artūro meistriškumas paėmė viršų prieš diplomą.

Kūrybiniai laimėjimai

Beveik 5 metai darbo centre Artūrui kelia daug malonių prisiminimų. Čia dirbdamas kartu su islande Elsa G. Björnsdóttir 2012 m. nufilmavo meninę juostą „Kári“, kuri tapo Clin d'Oeil tarptautinio kurčiųjų kino festivalio Reimis mieste (Prancūzija) nugalėtoja. Filme nagrinėjama pedofilijos, privedusios vieną iš filmo herojų prie savižudybės, tema. Po dvejų metų režisierės ir operatoriaus duetas parengė dar vieną filmą „The endless Story“ ne mažiau sudėtinga tema – apie 100 metų trukusį gestų kalbos draudimą. Darbą ir vėl vainikavo, kaip sakė išeivis iš Lietuvos, kurčiųjų pasaulio „Oskaras“. Pašnekovas prisipažįsta, kad buvo planų kartu kurti ir trečią juostą, tačiau A. Kuklio gyvenimą supurtė šeimos krizė, jis nutraukė kūrybinį bendradarbiavimą, paliko turėtą darbą.

Kodėl reikia mokėti anglų kalbą?

Kai vyko interviu, Artūras viešėjo Švedijoje, kur šiuo metu gyvena trys jo vaikai su buvusia žmona ir vaikų motina. Tad buvo galimybė palyginti gestų kalbas. „Nelimpa man švedų gestų kalba, – prisipažino vyras, – ji nėra man smagi. O štai islandų gestų kalba labai graži, man ja lengva ir malonu bendrauti. Na, o šiaip keliaujant geriausiai padeda susikalbėti tarptautiniai gestai ir anglų kalba, praverčia amerikiečių gestų kalba, kurią taip pat moku. Beje, Islandijoje 80 proc. gyventojų gerai moka anglų kalbą ir, pvz., net policija, ugniagesiai, radę besikreipiančiojo žinutėje klaidą, iš karto pereina į susirašinėjimą anglų kalba. Prisipažįstu, man to reikia, nes islandų rašto kalbos iki šiol nesugebėjau gerai išmokti.“

Prie tėčio glaudžiasi atžalos: Kevinas, Markas ir Emily.

A. Kuklio asmeninio albumo nuotr.

Tęsdamas šią temą, A. Kuklis pasakojo, kad Islandijoje gestų kalbos paslaugos yra labai aukštos kokybės, teikiamos visą parą, jų apimtys nėra ribojamos, yra nemokamos. Vos parašius, kad asmuo yra kurčias, iš karto teiraujamasi, ar reikia GK vertėjo. Patvirtinus poreikį, jis atvyksta kartu su kviestąja tarnyba. Beje, BPC 112 analogo kurtiesiems Islandijoje nėra, bet Artūras tvirtina, kad tai kompensuoja gerai sutvarkyta valdžios įstaigų, operatyvinių tarnybų ir vertimo paslaugų įstaigų bendradarbiavimo sistema, kurtieji neturi kuo skųstis. Islandijoje šiuo metu gyvena apie 350 kurčiųjų: suaugusiųjų ir vaikų. Reikjaviko kurčiųjų klubo narių yra apie 160.

Ateities planai

„Artimiausi mano planai? – perklausia A. Kuklis. – Dabar džiaugiuosi bendravimu su vaikais, paskui būtinai grįšiu paviešėti į Lietuvą, joje stengiuosi apsilankyti kuo dažniau. O paskui keliausiu į Turkiją. Kaip bepatiktų man Islandija, vidutinė vasaros temperatūra ten tesiekia +15°C laipsnių, tad reikia sukaupti šviesos ir šilumos atsargų visiems metams, o tada užsiimsiu naujo darbo paieškomis.“ Grįžęs į Islandiją pašnekovas žada vėl puoselėti laisvalaikio pomėgius: laipioti po kalnus, važinėtis dviračiu, fotografuoti, filmuoti ir „kalbinti“ kompiuterines programas.

Islandijoje pragyvenimas gana „atšiaurus“. Jeigu gyveni vienas ir nuomoji būstą, reikia turėti neblogai apmokamą darbą, nes kitaip esą teks labai susispausti, mat maistas ir paslaugos čia išties brangios“, – atskleidžia iššūkius A. Kuklis, ir taip tarsi įspėja tautiečius, kurie, sekdami jo pavyzdžiu, gali panorėti laimės ieškoti šioje svečioje šalyje.

SKN turėtų būti ne pavieniu reiškiniu, o kasdienybe

Dr. Jurgita ASTRAUSKIENĖ – Vilniaus universiteto Kauno fakulteto audiovizualinio vertimo dėstytoja ir tyrėja, dirba ir kaip laisvai samdoma vertėja. Jurgita – nuoširdi Lietuvos kurčiųjų bendruomenės bičiulė ir informacinės aplinkos pritaikymo kurtiesiems talkininkė, ji – ir gestų kalbos kursų dalyvė. Šįkart susitelkėme į J. Astrauskienės dėstytojos veiklą ir paprašėme pasidalinti mintimis apie subtitravimą kurtiesiems ir neprigirdintiesiems.

Brigita BIELSKĖ

VU Kauno fakulteto dėstytoja dr. Jurgita Astrauskienė.

Ar Vilniaus universitete yra studijų programa, pagal kurią studentai būtų mokomi subtitravimo kurtiesiems ir neprigirdintiesiems? Ar pakankamos „pajėgos“ yra telkiamos tokių subtitrų kūrimui?

Darbas universitete užima didelę mano gyvenimo dalį. Esu bakalauro studijų programos „Audiovizualinis vertimas“ komiteto pirmininkė. Ši programa buvo pradėta vykdyti 2012 m., o nuo 2016 m. pradėjome vykdyti ir magistro studijų programą. Rengdami bakalauro programą, tarp kitų audiovizualinio vertimo (sutrumpintai AVV) būdų (tokių kaip dubliavimas, užklotinis vertimas ar subtitravimas) numatėme ir subtitravimą kurtiesiems ir neprigirdintiesiems (sutrumpintai SKN). Šiuo metu turime suformavę atskirą Specializuoto vertimo modulį, kuris apima SKN bei garsinį vaizdavimą akliesiems ir silpnaregiams, tad AVV studentai turi galimybę mokytis šių vertimo būdų visą semestrą. Svarbu paminėti, kad dalis AVV studentų tikslingai renkasi atlikti profesinę praktiką, susijusią su SKN, rašo iš šios srities kursinius ir baigiamuosius darbus. SKN tyrimų Lietuvoje yra dar labai mažai, todėl svarbu plėtoti tiriamąją veiklą, kad geriau suprastume, kokie SKN yra patys tinkamiausi Lietuvos kurčiųjų bendruomenei. Manau, kad AVV programa sudaro sąlygas išugdyti daug gabių SKN specialistų, tačiau labai trūksta stiprios politinės valios ir nacionalinių SKN gairių, jog aukšto lygio SKN taptų ne pavieniu reiškiniu, o kasdienybe.

Kada Lietuvoje pradėti rengti subtitrai kurtiesiems? Kuo šie subtitrai ypatingi ir ar tiesa, kad juose naudojamas supaprastintas tekstas? Jei taip – kodėl?

Subtitravimas Lietuvoje taikomas jau seniai, tačiau SKN yra dar gana nauja sritis. Tarp tradicinio subtitravimo ir SKN yra tam tikrų skirtumų. Subtitravimo metu AVV specialistas perteikia originalų garso takelį teksto forma, t. y. subtitrais, kurie yra pateikiami ekrano apačioje, centre. SKN atveju taip pat pateikiami subtitrai, tačiau jų vieta ekrane gali būti įvairi, o patys SKN suteikia daug daugiau informacijos apie aplinkos garsus, filme naudojamą muziką, nurodo, koks veikėjas kalba, jei jo nesimato, informuoja apie jo kalbėjimo būdą ir kt. Ši informacija padeda kurtiesiems geriau suprasti audiovizualinio kūrinio veiksmą, įsijausti į perteikiamą žinutę. SKN būna trijų tipų: pažodiniai, redaguotieji ir standartiniai. Kokius renkasi vertėjas, labai priklauso nuo tikslinės auditorijos. Pavyzdžiui, jei SKN bus rengiami filmui vaikams, geriau tinkantys yra redaguotieji SKN, nes juose sudėtingesnė kalba pateikiama paprastesne ir trumpesne forma, kad vaikai spėtų juos perskaityti ir suprasti. Pirmieji SKN, mano žiniomis, Lietuvoje atsirado 2017 m., kai režisierės Eglės Vertelytės iniciatyva juos filmui „Stebuklas“ parengė mano kolegė doc. dr. Jurgita Kerevičienė su AVV studentais. Nuo to laiko SKN veikla gerokai išsiplėtė, bendradarbiaujama ne tik su filmų režisieriais, bet ir su kino festivalių organizatoriais.

Įdomu, kokios subtitravimo apimtys Lietuvoje: kiek per metus subtitruojama filmų, spektaklių, laidų?

Plačiąja prasme subtitravimo apimtis būtų sudėtinga apibrėžti ar pamatuoti. Lietuvoje daugiausiai subtitruojami filmai, kurie yra rodomi kino teatruose, tačiau tikslios statistikos, kiek ir kokių filmų yra subtitruojama, mano žiniomis, nėra. Tam tikrą audiovizualinio turinio dalį subtitruoja ir televizijos, bet kiekvienas TV kanalas pats nustato, kiek ir kokio turinio bus subtitruojama. Tik LRT privalo laikytis 2020 m. įsigaliojusio LRT įstatymo 5 straipsnio pakeitimo, pagal kurį programos su lietuviškais subtitrais turi sudaryti ne mažiau kaip 50 proc. viso mėnesio transliavimo laiko. Tačiau būtina pabrėžti, kad tai nėra SKN ir tuose subtitruose nėra papildomos informacijos, kuri labai praverstų kurtiesiems ir neprigirdintiesiems žiūrovams.

SKN apimtį apskaičiuoti yra kiek paprasčiau, nes dažniausiai juos rengiame mes su kolege Jurgita Kerevičiene, AVV studentai arba absolventai. Esame parengę SKN keliolikai filmų pačių režisierių iniciatyva, kino festivaliams „Nepatogus kinas“ ir „Kino pavasaris“. Norėčiau pabrėžti, kad buvo labai malonu, kai dėl SKN savo rinkiminei reklamai kreipėsi tuo metu į prezidentus kandidatavusi Ingrida Šimonytė. Ši reklama buvo vienas iš retų kartų, kai SKN galėjome matyti ir televizijos ekranuose.

Kiek kitokia subtitrų rūšis vadinama surtitrais kurtiesiems ir neprigirdintiesiems (sutrumpintai SrKN) ir taikoma spektaklių prieinamumui didinti. SrKN nuo SKN skiriasi tuo, kad jie yra taikomi „gyvai“ atliekamiems kūriniams ir dažniausiai pateikiami virš scenos, kartais specialiuose ekranuose scenos šonuose arba ant kėdžių atlošų įrengtuose ekranuose. 2017 m. buvo parodytas pirmasis spektaklis Lietuvoje su SrKN „Gentis“ (režisierius A. Jankevičius). Nuo to laiko Nacionaliniame Kauno dramos teatre buvo parodyta gausus skaičius spektaklių su SrKN.

Kaip susidomėjote SKN rengimu? Kas paskatino gilintis ir dirbti šioje srityje?

Prieinamumas man visuomet buvo labai svarbus. Nuo AVV programos vykdymo pradžios bendradarbiaujame su Lietuvos kurčiųjų draugija, kviečiame kurčiųjų bendruomenės narius į konferencijas, skaityti paskaitas mūsų studentams. Aš jau kuris laikas mokausi lietuvių gestų kalbos. O SKN susidomėjau, kai 2017 m. pradėjau bendradarbiauti su tarptautiniu žmogaus teisių dokumentinių

filmų festivaliu „Nepatogus kinas“. Tai buvo pirmasis festivalis, kuris dėjo pastangas, kad jų programoje rodomi filmai būtų su SKN, ir iki šiol stengiasi bent dalį kasmetinės festivalio programos filmų pritaikyti kurtiesiems. Nuo 2018 m. SKN atsirado ir jų kuruojamoje mokytojams skirtoje platformoje „Nepatogaus kino klasė“, kurioje pristatomi filmai, padedantys kalbėti svarbiomis, o kartais ir nepatogiomis socialinėmis temomis. Nuo 2019 m. bendradarbiauju ir su Vilniaus tarptautiniu kino festivaliu „Kino pavasaris“, kuris taip pat taiko SKN daliai savo programos filmų. Ypač džiaugiuosi, kad į mane vis dažniau kreipiasi patys filmų režisieriai ir rengdama SKN galiu su jais konsultuotis, jog kuo tiksliau kurtiesiems perteikčiau režisūrinę filmo idėją. Žinoma, labai naudinga gauti atgalinį ryšį iš kurčiųjų bendruomenės, su ja pasitarti dėl sudėtingesnių atvejų. Visuomet labai vertinu kurčiųjų patarimus ir komentarus, todėl kviesčiau susisiekti su manimi, jei turėtumėte įžvalgų, pastabų ar pasiūlymų dėl SKN.

Gal patarsite, kur ir kokius pritaikytus audiovizualinius kūrinius kurtieji galėtų pamatyti? Gal yra kokios platformos internete, ar jos mokamos?

Žinau mokamą virtualią platformą „Kino fondas“, kurioje yra nemažas pasirinkimas filmų su SKN. Deja, negaliu pasakyti, ar SKN yra aukštos kokybės, nes šių filmų su SKN matyti neteko. Mokytojus kviesčiau registruotis į mano minėtą nemokamą platformą „Nepatogaus kino klasė“, kur rasite filmų su SKN ir net pamokų planus, kaip tikslingai panaudoti filmo medžiagą mokymui. Na, o visai neseniai per Lietuvą keliavo festivalis „Kino pavasaris“ – jame buvo trys puikūs filmai su SKN, kuriais galėjote pasimėgauti „Kino pavasario“ virtualiajame kino teatre.

Tėvynės likimą pasitiko kartu

„Akiračio" inf.

Sausio 13-oji, Vasario 16-oji, Kovo 11-oji – šių datų paminėjimas visada priverčia Remigijaus BALAIŠIO širdį plakti smarkiau. Jis niekada neieškojo skirties tarp girdinčių ir kurčių lietuvių istorinių patirčių. Pagal jį visi esame tos pačios Tautos vaikai, ir viskas tuo pasakyta. Kovo 16 d. bendruomenės narys inicijavo nuotolinę diskusiją, pakvietęs po Europą pasklidusius kurčius lietuvius prisiminimais sugrįžti į Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo laikus, palyginti, kaip gyvenome prieš tai ir po to. „Labai norėčiau, kad ir kurti vaikai daugiau sužinotų apie tą metą. Gal labiau vertins tai, ką turi?“ – vylėsi pašnekovas.

R. Balaišio asmeninio albumo nuotr.

Remigijaus Balaišio balkone – Lietuvos trispalvė.

Ema Afonso-Bender, Raimundas Jankus, Kęstutis Lipnius, Alfa Vyšniauskas, Silvija Kurmienė, Marijonas Janovičius, Arūnas Kubaitis, Jūratė Pugačiauskienė ir daugelis kitų tądien vėl grįžo mintimis į savo jaunystės laikus ir Lietuvos atgimimo sąjūdį.

Pagarbos duoklė buvo atiduota laisvės šaukliui Romui Kalantai, 1972 m. gegužės 14 d. Kauno m. sodelyje virtusiam gyvuoju fakelu, kad okupaciniam režimui savo auka paskelbtų „Laisvę Lietuvai!“ O po to E. Afonso-Bender parodyta M. Gorbačiovo vilos Vokietijoje, netoli jos gyvenamosios vietos, nuotrauka buvo kibirkštis, įžiebusi diskusijų laužą apie SSRS paskutiniojo lyderio vykdytą *perestroiką* (pertvarką), režimo pastangas sustabdyti Lietuvos atsiskyrimą, apie pačios Sąjungos griūtį.

Bendrystės jausmas 1989-ųjų rugpjūčio 23-osios „Baltijos kelyje“, Lietuvą amžiams pakeitęs Kovo 11-osios aktas, Sąjūdžio kelias. Ir šalia euforijos nusivylimas Vakarais: jų neryžtas, trypčiojimas vietoje, kol nedidukė Islandija nusprendė – gana ir pasveikino: „Lietuva yra nepriklausoma valstybė!“, ir taip pelnė amžiną lietuvių pagarbą. Apie tai ir kalbėjosi tądien Lietuvos patriotai.

Per rekordiškai trumpą laiką 220 tūkst. narių turėjusi partija susitraukė iki 20 tūkst., o paskui atsiskyrė nuo Sovietų sąjungos komunistų partijos. Atrodo, paprasta ir savaime suprantama? Tačiau taip gali manyti tiktai tie, kurie to neišgyveno. Tai buvo istoriniai pasirinkimai, laužę likimus ir nusistovėjusią tvarką.

Nespėjus pasidžiaugti iki valios, Vilniaus grindinį supurtė tankų vibracijos. 30 metų buvę jaunesni bendruomenės nariai dalinosi tuomet išgyventu skausmu ir baime: tautiečių krauju nusidažiusi Sausio 13-oji, nuožmus seno ir naujo nepaskelbtas karas. Santykių atšilimas su B. Jelcino Rusija, sovietų kariuomenės iš Lietuvos išvedimas. Tądien į 2 val. diskusiją tilpo daugybė asmeniškai ir bendrai išgyventų akimirkų.

Lietuviai nepamiršo ir mažų sovietinių „džiaugsmų“: eilių prie deficitinių prekių ir kad seni automobiliai kainavo daugiau nei nauji; asmens dokumentuose įrašų rusų kalba, tėvavardžių juose rašymo, nors tai lietuviams nebūdinga. Lyginti „už“ ir „prieš“ leido pavyzdys, kai iš 4 vaikų tik vienas sovietmečiu savo atžalai išgalėjo Vilniuje nupirkti butą, ir tai buvo *oho*. O dabar visi keturi gyvena su šeimomis Vilniuje ir turi butus, bet tuo jau nieko nenustebinsi.

R. Balaišis nuo jaunystės domisi politika. Daug informacijos randa rusų gestų kalba „Youtube“, tik apgailestauja, kad reikia kaskart kruopščiai atsijoti, kur skelbiama propaganda, o kur yra tikri faktai. Dar vienas jo naujienų šaltinis – 30 metų Izraelyje gyvenančio ukrainiečių kilmės žydo Olego Popovo vaizdo transliacijos.

Lietuvis ir pats nėra pasyvus politinių ir socialinių reiškinių stebėtojas. *LGK Lietuvių gestų kalba* paskyroje „Facebook“ įvairiomis temomis yra įdėjęs 62 vaizdo filmukus, kuriuos galima rasti adresu *#remis lgk.*

Išaugęs „Zoom“ programos naudojimas keičia gestų kalbą

Žmonėms, kurie bendraudami vartoja amerikiečių gestų kalbą, vaizdo pokalbiai nėra svetimi. Ši technologija, gyvuojanti nuo 1927 m., kai AT&T kompanija pradėjo bandymus su pirmais primityviais vaizdo telefonais, leidžia kurtiesiems bendrauti gestais per eterį. Tačiau praėjusių metų pradžioje koronaviruso pandemija uždarė žmones namuose, todėl smarkiai išaugo tokių platformų, kaip „Zoom“, „Microsoft Teams“ ir „Google Meet“ naudojimas, kuris neišvengiamai pakeitė ir kurčiųjų bendravimo būdą. Dirbdami iš namų kurtieji pritaiko gestus prie vaizdo ryšio apribojimų.

Vieną bendravimo pokytį nulėmė tai, kad ekrano dydis yra ribotas. Paprastai gestai formuojami palyginti plačioje erdvėje. Ir nors dauguma gestų nesunkiai telpa „Zoom“ ekrane, tai pasakytina ne apie visus gestus. Pavyzdžiui, gestas „kūnas“ amerikiečių gestų kalba paprastai rodomas horizontalias rankų plaštakas perkeliant nuo pečių prie klubų. Tačiau dabar, kad tilptų vaizdas ekrane, šis gestas dažniausiai baigiamas ties krūtine.

Ekrane sunkiau perteikti ne tik daugiau erdvės užimančius, bet ir smulkesnius gestus. Tai gali būti, pavyzdžiui, pirštų abėcėle rašomi žodžiai, taip pat skaičiai ir spalvos – jie rodomi viena ranka, todėl juos sunkiau įžvelgti mažame vaizdo ekrane. Todėl kalbantysis turi rodyti gestus lėčiau, dažniau juos pakartoti, taip užpildydamas neaiškias spragas.

Vaizdo platformoje bendraujantys gestakalbiai taip pat turi atsižvelgti į tai, kaip pakreipti savo kūną, kad galėtų aiškiai perteikti, ką nori pasakyti. Kai du žmonės bendrauja tiesiogiai, kiekvienas jų aiškiai mato, ar kito asmens rankos juda link jo, ar nuo jo. Tai būna svarbu dėl gramatinių priežasčių. Pavyzdžiui, būsimąjį laiką žymintys gestai paprastai rodomi judesiu į priekį nuo kalbančiojo kūno, o būtojo laiko laiko gestai – atvirkščiai. Tokius niuansus gali būti sunku pastebėti mažame ekrane. Todėl kartais kalbančiajam tenka kalbėti atsisukus ne veidu į auditoriją, o pasisukus kampu, kad klausytojai geriau jį matytų ir suprastų.

Iš anglų kalbos vertė Joana VANAGIENĖ

Šaltinis: https://www.scientificamerican.com

Edukacinė naujovė „Technologinis ugdymas kitaip“

KKNUC archyvo nuotr.

Per technologijų pamokas mokiniai pagamino inkilų.

Netrukus paaiškės, kiek prireiks audinio pufams aptraukti.

Kiekviena ugdymo įstaiga turi ieškoti mokymąsi skatinančių paskatų, kad galėtų paversti ugdymosi procesą įdomiu ir patraukliu kiekvienam mokiniui, kokie jie skirtingi bebūtų. Taip kilo mintis kitaip ir kitokioje aplinkoje vesti pamokas.

Paulius JURJONAS

2019–2020 mokslo metais technologijų mokytojai Rolanda Mikalauskienė ir Paulius Jurjonas Kauno kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centro 8-10 klasių mokiniams vedė pamokas Kauno kolegijoje ir Kauno technikos profesinio mokymo centre.

Mokymai vyko gerai įrengtose auditorijose-dirbtuvėse. Čia mokiniai susipažino su batikos technika bei išbandė ją, graviravo ant stiklo lakštų, lipdė iš molio bei glazūravo puodukus, lėkštes, gamino odines apyrankes, susipažino su tekstilės gamyba, mokėsi siūti siuvimo mašinomis, kūrė drabužių modelius, gamino inkilus, pufus, susipažino su vektorinės grafikos programa.

Pamokose jaunuoliai galėjo realizuoti savo kūrybines idėjas. Buvo galimybių išbandyti įvairias meno dirbinių technikas, jie geriau pažino savo stipriąsias ir silpnąsias puses, kiekvienas galėjo lavinti gebėjimus pagal polinkius. Akivaizdžiai stiprėjo ugdytinių motyvacija ir noras dirbti savarankiškai, jiems imponavo kitokia atmosfera pamokose.

Štai tik vienas iš mokinių atsiliepimų: „Pamokos kolegijoje, profesinio rengimo centre man patiko, pamačiau kitokią darbo ir mokymosi aplinką, buvo smagu gaminti įvairius daiktus, naudoti įvairias technikas...“

Edukacinės naujovės tikslas – palaikant ryšius su kitomis ugdymo įstaigomis, plėsti mokinių akiratį, suteikti naujų žinių, ruošti rinktis profesiją. Pasibaigus karantinui toliau tęsime bendradarbiavimą su Kauno kolegija ir Kauno technikos profesinio mokymo centru.

Mirtis – tai slenkstis, bet ne pabaiga,
Brangiausi žmonės eina ir palieka...
Tačiau nuo jų nusidriekia šviesa,
Ir atminty gyvi išlieka.

Dėl **Elvyros Irenos JANKIENĖS** mirties artimuosius nuoširdžiai užjaučia Kauno KRC darbuotojai ir kurčiųjų bendruomenė

Renginių „Be patyčių“ fragmentai.
Rasos Rusovičiūtės nuotr.

Mėnuo be patyčių

Jau ne pirmi metai, kai LKNUC prisijungia prie VšĮ „Vaikų linijos“ organizuojamos iniciatyvos ir skelbia kovą sąmoningumo didinimo mėnesiu „Be patyčių“.

Rasa RUSOVIČIŪTĖ

Vaikams dažnai sunku suprasti, kur baigiasi juokai ir prasideda patyčios. Tad visą mėnesį per etikos pamokas buvo kalbamasi su LKNUC parengiamosios – IV gimnazijos klasių mokiniais, kaip šiuos du dalykus atskirti.

Mažieji žaidimų forma mokėsi atpažinti ir įvardinti savo emocijas, žaisti komandoje, paveikslėlių pagalba atskirti, kur yra konfliktas, o kur patyčios ir kaip joms užkirsti kelią bei kur kreiptis pagalbos sau ir draugams.

Vyresniųjų klasių mokiniai diskutavo apie patyčių formas, jų paplitimą, pagalbos ir savipagalbos būdus. Aptarė mokyklos taisykles: koks mokinių elgesys yra skatinamas, o koks – nepriimtinas. Per vaidmenų žaidimą mokėsi pagarbiai reikšti savo nuomonę, pyktį, įsijausti į kito poziciją, išklausyti kitą, ieškoti įvairiose situacijose sprendimo būdų.

Šventinė savaitė „Margos Velykos“

Dalia BAKANIENĖ

Kauno kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centro pradinių klasių mokytojų, auklėtojų ir surdopedagogų metodinė grupė likus savaitei iki Velykų mažuosius įsuko į renginių sūkurį. Į ugdymo procesą integravusios etninės kultūros bendrąją programą, pedagogės organizavo savaitę „Margos Velykos“.

Su savo mokytojomis vaikai lipdė, „kepė“, margino kiaušinius, jais puošė Velykų medį. Apie naujas ir dar neišmėgintas kiaušinių marginimo bei dekoravimo technikas sužinojo dalyvaudami edukacinėje, linksmoje velykinėje popietėje. Džiovintais augalėliais, sėklytėmis ir smulkiomis šakelėmis išdabinti kiaušinius tikrai nebuvo paprasta, tačiau rezultatas atpirko pastangas. Taip mokytasi kantrybės, kūrybiškumo, kruopštumo ir buvimo drauge.

Parengiamosios – 4 klasių mokiniai gamino, užrašė ir mokėsi paštu išsiųsti velykinius sveikinimus savo draugams. Per popietinį užsiėmimą „Atrieda Velykos“ vaikai pagilino turimas žinias apie švenčių tradicijas bei papročius. Knygų klubo nariai skaitė pasakojimą apie Velykas, aiškinosi ir mokėsi naujų proginių žodžių.

Šventinės savaitės metu „varžėsi" tarpusavyje parodėlei pristatyti vaikų su tėveliais įvairiomis technikomis išmarginti kiaušiniai. Šiais metais kiaušinių marginimo nugalėtojas – parengiamosios klasės mokinys Rojus.

D. Bakanienės nuotr.

Su savo mokytojomis vaikai lipdė, „kepė“, margino kiaušinius.

Savaitės veiklas vainikavo baigiamoji popietė. Sveikinome aktyviausius dalyvius, ridenome margučius, džiugiai bendravome bei mėgavomės saldžiomis dovanomis.

Atvelykis ugdymo centre

Gražina VOSYLIENĖ

Atvelykio renginio akimirkos.
Rasos Rusovičiūtės nuotr.

Atvelykis – katalikams viena svarbiausių metų švenčių, visiems kitiems – pavasario šventė, Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centre paprastai rengiama po pavasario atostogų. Balandžio 12 d. parengiamosios – 4 klasių mokiniai noriai rinkosi mokyklos kieme į Atvelykio šventę, dar kitaip vadinamą Vaikų Velykėlėmis.

Oras buvo puikus, kiemas šventiškai papuoštas. Auklėtoja Gražina Vosylienė papasakojo apie Velykų tradicijas, papročius, vėliau vaikams uždavė šmaikščių klausimų. Mažieji džiugiai dalyvavo estafetėse: šaukšte nešė kiaušinius, šokinėjo su maišais, varžėsi kiaušinių ridenimo varžybose, ieškojo paslėptų margučių. Vikriausieji, radę daugiausiai margučių, buvo apdovanoti saldainiais.

D. Kriščiūnienės nuotr.

Mokiniai demonstruoja darbo rezultatą.

Kiekvienam dovanų po margutį

„Akiračio“ inf.

Dar tik laukėme Velykų, o tuo metu Panevėžio kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų pagrindinės mokyklos darbštuoliai neatsitiesdami plušėjo. Beveik kasdien mokyklos direktorė Danutė Kriščiūnienė redakcijai siuntė po kelis vaikų darbus.

Kol kartą atsiuntė visą pintinę velykinių stebuklėlių ir parašė: „Baigėme. Mokyklos bendruomenė džiaugiasi atliktu darbu. Dabar jau kiekvienam užteks po margutį.“

Iš tiesų, kodėl nepasidžiaugti puikiu rezultatu? Padabinti karpiniais, išpuošti raštais, gėlėmis ir net teminiais piešiniais, virtualūs kiaušinėliai taip ir prašėsi paridenami. Dalinamės vaikų kūryba.

Mieli skaitytojai, nesijaudinkite ir tuomet, jei kartais „Akiratis“ netyčia atsidurs ant grindų. Nieko tokio nenutiks: šie margučiai tvirti ir nesensta, sveiki sulauks kitų Velykų. O tuomet vaikai pagamins naujų.

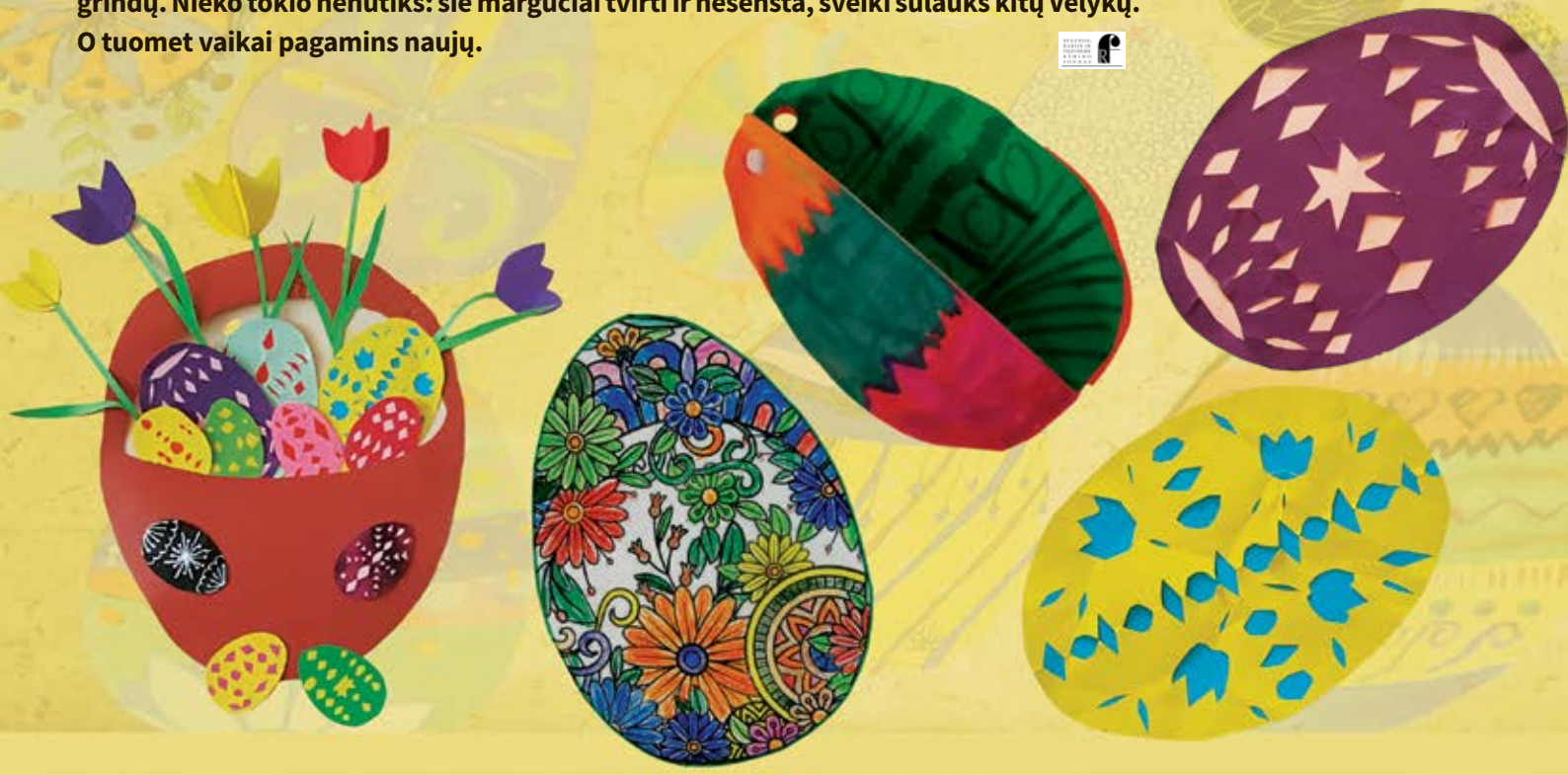

Akiratis

Indeksas 0002
UŽEIKITE, SKAMBINKITE, RAŠYKITE
Šv. Kazimiero g. 3, LT-01303 Vilnius
Telefonas pasiteirauti 261 55 93
El. p. redakcija@lkd.lt

Redaktorė Nijolė KRASNIAUSKIENĖ
ISSN 1648–5882

Maketavo
Judita ŠPOKAUSKIENĖ

Ofsetinė spauda. 2 sp.l.
Tiražas 600 egz.
Spausdino BĮ UAB „Baltijos kopija”
Kareivių g. 13B LT-09109 Vilnius
Užsakymas 48778

Projektą „Kurčiųjų sociokultūrinio gyvenimo ir dialogo su visuomene atspindžiai“ 10 tūkst. eurų suma remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas.

Rašiniai trumpinami redakcijos nuožiūra. Rankraščiai negrąžinami, nesaugojami.
Laikraštyje spausdinamų straipsnių bei laiškų autoriai išsako savo, o ne redakcijos nuomonę.